

· FØROYA · SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNADUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 22.

Lýsingarprísir fyrri petittreglu: 30 øyr. á forsiðuni, 20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 18. októbir 1927.

Kostar kr. 1.50 fjórðingsárið í Porto. Blaðið verður bilagt á posthúsinum, brævasvarstøðum og skrivstovuni. Telf. 143.

1. árg.

RÆTTARMÁLINI OG DÓMSMÁLINI eru í teim seinastu 20 árunum vordin meiri og meiri umfatandi her á landi, enn fyrr. Tað verða alt fleiri og fleiri drignir inn í rættar- og dómssál, og eyðsæð er tað, at í tilikum málum, sum sine avgerð skulu hava við rættin, sær tað út, sum hin fáteki altíð verður við undirlutan, kemur at rinda tað, sum hann er kærður fyrri, um tað er handils- ella onnur skuld — má taka við tí bót, sum dómarin unnar honum.

Umframt tað, ið dømt verður einum at rinda ella á annan hátt taka skaðan fyrri, verður afturlagt, at sami dømdi skal galda fyrri kostnaðin av tí stríðið, sum sakførarar hava haft fyrri at fáa hann dómðan ella feldan, sum tað eisini nevnt.

Í fólks eygum sær tað út, sum rætturin bert er fyrri tey stóru og meira múgvandi, men soleiðis er ikki. Men hin stóri aðalvansin liggur í, at meðan hin betri múgvandi og heimasitandi er forur fyrri at halda sakførarar, sjálvt um tað til tíðir kann kosta ikki so lítið, so er hin, sum fátekur er — og burturstaddur, táð hann verður stevndur — ikki mentur at halda ein lógkonan mann at tala sine sak; enn verri er, um hann er burturstaddur, t. d. úti og fiskar, og ikki hevur varðhugan av, at t. d. ein keypmáður ella annar hevur prís-givið hann, hús og heim, konu og børn »til retslig Forfølgelse«.

Her er nakað annað til steðar, sum voldir, at fólk við rongum eygum sær til hin føroyska rættin, og tað er, at henda moderna tíðin krevur, at ein sum ikki heldur seg foran til sjálvur at greiða sini mál við rættin, ella ikki kann koma til rættarfundar, tí hann er burturstaddur, má helst ein lógkonur maður mota fyrri hann. Hesir lógfrøðingar eru ikki altíð so biligir at halda — rættast var væl at sagt, at teir eru dyrr — og hin fáteki má, um hann veit av, at hann er stevndur fyrri eitt ella annað, bert lata standa til og ganga undir tað, sum dómarin kann koma til at fáa burtur úr tí.

Okkum kom um dagirnar til kunnleika, at ein handilsmaður í eini heldur stórar bygd hevði funnið tað at vera best at redda sær tað, sum hann meinti seg at eiga til góðar hjá einum fiskimanni, meðan hann varð burturstaddur.

Handilsmaðurin telur sær at eiga so og so mikið hjá fiskimanninum og letur peningin innkrevja íggjgnum sakførara. Stevning

verður skrivað og kallsmenn fara við hesum dýrabara pappiri til mansins heim, — at lesa fyrri honum. Maðurin er undir Íslandi, og hoyrir og veit tí einki av hesum. Kalssmennirnir flýggja konu hansara stevningina, og fara av stað aftur. Til forlikskommissionina mótur eingin fyrri mannin og máli verður so lati til rættarfundar til avgerðar. Rættarfundurin verður settur og har mótir sakførarin fyrri keypmannin, og úrslitið verður, at hann fær rætt sum krevur, meðan hin av áðurnevndu grundum — var ikki múgvandi og afturat burturstaddur — ongan rættin kann fáa.

Táð maðurin kemur heim aftur undan Íslandi, er hann kravdur, forfylgdur og dømdir og úrslitið er at hann kann venta sær at vera húsavillur — við konu og 8 børnum.

Spurningur er, um nakað kann gerast fyrri at skaffa teim fáteku ella burturstøddu juridiska hjálp í rættarmálum. Jú, teir lógkonu menn eru settir til at greiða lógirnar soleiðis, at rætturin er tann ið sigrar. Og socialdemokratarnir hava tí sett á sine stevnskrá: *ókeypis rættarhjálp*. Fyrr enn rættarhjálpin kann fáast uttan ein skal vera forur fyrri at galda so og so miklan pening, fyrr verður skilið aldri orðvís.

Hinir fáteku føroysku íbúgv-arar, sum kenna sviðan av hesum úrstandi, vilja ásannd, at fyrst táð rættarhjálpin er ókeypis, eru líkindini til at hin fáteki føroyski fiskimaður og arbeiðsmaður kunnu fáa somd-ir við hin føroyska rættin.

At appellera er ógjørligt, tað kostar eisini pening, og ikki er meir til enn frá hondini í munnin.

Íggjgnum hin socialdemokratiska politikkinn kann henda sak verða framd og øll ið lida undir hesum núverandi skipan eiga at taka tók saman við okkum til frama fyrri rettsvsi og rettsferð á jørd.

At lurta eftir lýsingum ella tilboðum frá yvirmálamanni, um »gratis Retshjálpe«, er ikki haldgøtt, tað prógvar tær gitnu »salær-prosessir« sum ikki eru lídnar enn. Hvør maður, hvør kvinna og øll ið vilja verja hús og heim og børn, melda seg í hitt socialdemokratiska liðið, sum er bygd á at skapa eina rettsvsa samfundskipan, har rætturin verður settur í maktins stað.

De to Fæster af Kirkebo.

Færinger faar sine „Grever uden Grevskaber“ i Form af Fæstere uden Jord.

Som vore Læsere vil erindre, stod her i Bladet oprykt en kort Artikel samt et Brev fra Kongsbonde Patursson i Anledning af de to Fæster, som Hrr. Sigmund Frederiksen og Johannes Joensen i H. t. Skrivelse fra Færo Politi havde faaet i Fæste.

Vi tillader os at offentliggøre nogle Dokumenter, der paa en nok saa tydelig Maade illustrerer, hvad der fra Myndighedens Side bydes Færinger.

Man opslaar Fæster ledige, som man ikke er mere sikker paa at finde, end at man kan sige indenfor hvad Syssels Omraade disse Fæster ere beliggende, uden at være i Stand til at sige bestemt hvor. Efter at dette er praktiseret her paa Færøerne, kan man godt komme ud for, at Færinger godt kan faa Tilladelse at bosætte sig i Grønland, hvorsomhelst, for at drive Jordbrug, og maaske paa Livstid, og saa faa den Rosine serveret i Enden, at de ikke maa have Forbindelse med Land. Ja, efter dette kan det mest umulige blive muligt. Landfogden har faaet en Streg og *Politimesteren paa Færøerne gør vitteligt*; og saa handler Brevet om nogen Jord, saa og saa mange Marker, men hvor ligger de? Et Sted indenfor Strømø Syssel, i en Plads der hedder Kirkebo, maaske rettere *Bø*. Men denne Jord har ingen Grænser, og som det lader til: Fæstebrevene er ogsaa grænselese, bortset fra, at de omhandler nogle Skattemarker, der er skjult for den meget ærede Godsbestyrelses Øjne.

Den 16. Oktober 1925 er der fra Politikontoret i Thorshavn sendte to enslydende Breve, et til Sigmund Frederiksen og et til Johannes Joensen, der lyder som følger:

Færøernes Politikreds.
Thorshavn, d. 16. Okt. 1925.

Hoslagt skal man fremsende det for Dem udstedte Fæstebrev i tinglæst Stand.

S. Sundorph.

Hrr. Johannes Joensen og Sigmund Frederiksen, Midvaag.

Politimesteren paa Færøerne gør vitteligt: at jeg paa mit Embeds Vegne i Henhold til Justitsministeriets Skrivelse af 8. December 1923 har fæstet og bygget, ligesom jeg ogsaa ved dette mit Fæstebrev fæster og bygger til Sigmund Frederiksen en Del af den Jord, beliggende i Kirkebo i Strømø Syssel, som sidst har været henlagt som Embedsjord for Strømø Syssel.

Den omhandlede Jord er ifølge den ny Skyldsætning ansat til 1⁸⁴/₁₀₀ Skattemarker indengaards og 1⁴⁶/₁₀₀ Skattemarker udengaards, tilsammen 3³⁰/₁₀₀ Skattemarker.

Bemeldte Fæste har ifølge Inventarietbogen til Indstød 27 Stkr. Faar.

I Henhold til Lov angaaende Indførelse af en ny Skyldsætning af Jordejendomme paa Færøerne m. m. af 23. April 1897 og Lov af 1. April 1908 svares af dette Fæste aarlig til Statskassen efter den nuværende Skyldsætning Kongs- og Matrikuls-katten med 80 Øre pr. Skattemark og Lejeafgiften med 7 Kr. 06 Øre pr. Skattemark, tilsammen 7 Kr. 86 Øre pr. Skattemark, eller ialt 25 Kr. 86 Øre. Og forpligtes Fæsteren desuden til ej alene ved en ny Matrikuls Indførelse at paatage sig det Tilleg i sine Afgifter, som efter Billighed maatte skønnes at kunne paalægges dette hans Fæste, men tillige ifølge Amtets Skrivelse til Landfogeden af 1. Oktober 1844 at finde sig i en saadan Forandring med Hensyn til sine Jorders Deling, som i Tilfælde af en almindelig Udskiftning muligen maatte anses hensigtsmæssig. Endvidere bemærkes ifølge det forhenværende kongelige Rente-kammers Ordre af 12. Juli 1845 angaaende Rettigheder til at etablere Bosteder paa Kongsgods, at det alene beror paa Godsadministrationen, dels hvorvidt bemeldte Rettigheder skal ophøre for de allerede etablerede Bosteder, dels om saadanne Steder i Fremtiden maa oprettes paa Fæstejorden.

Dette Fæste med alt dets Tilliggende bemeldte Sigmund Frederiksen maa nyde, bruge og beholde til Fjelds og Fjere med Lutum og Lundum inden- og udengaards, ligesom hans Fader og Formænd det for ham lovlig brugt og haft have, imedens han der selv bor og bygger, holder ej alene Gaardens Inventarium med Huse og Jord vedlige og i god Stand, men og ifølge Forordningen af 21. Maj 1777 efter Andel og Tilsigelse oprykker og dyrker til Ager og Eng saadanne Steder af Udmarken, som dertil maatte findes bekvemme, erlægger sin Leje og Landskyld med al anden Rettighed i betimelig Tid, er hans Kongelige Majestæt som sin rette Arvekonge og Herre huld og tro, holder Rigets Grundlov samt finder sin Øvrighed horig og lydig, forliges vel med sine Grander og ellers i alle andre Tilfælde forholder sig som det en Kongens tro Undersaat og retskaffen Lejlænding egner og vel anstaar.

For bemeldte Gaards og 3³⁰/₁₀₀ Skattemarkers Fæstning har han til mig betalt i Henhold til Lov 23. April 1897 5 Kr. 98 Øre pr. Skattemark eller ialt 19 Kr. 67 Øre.

Thi forbydes alle og enhver at gøre merbemeldte Sigmund Frederiksen Indgreb i dette hans Lejemaal under Ansvar efter Loven.

Til Bekræftelse under min Haand og Embedets Segl.

Færøernes Politikreds, den 14. September 1925.

Delbanko.
(L. S.)

Som frivillig Gave til Sognets Fattigvæsen er af Fæsteren erlagt 2 — to — Kroner.

Gebyr: For Fæstebrevets Udstedelse i Henhold til Sportelreglementets § 58 4 — fire — Kroner.

Fæstebrev for Sigmund Frederiksen paa 3³⁰/₁₀₀ Skattemarker i Kirkebo i Strømø Syssel.

Læst paa Tinget for Færøernes Retskreds d. 15. September 1925 og indført i Pantebog 50/_{ezg}.

Oirik,
kst.

Gebyr: 1 Kr. 49 Øre — een Krone fritet ni Øre.

H. O. H.
(Forstæhl.)

Seinastu tíðindir.

Godt Fiskeri ved Grønland.
Radioen er som en hel Revolution for Grønlands Befolkning.

København (Privat) 10/₁₀—27.

Ombord paa Motorskibet „Disco“, der i Gaar Formiddags naaede til København fra Grønland, var bl. a. Direktør Daaugaard-Jensen. Han havde været paa en Inspektionsrejse til vor nordlige Koloni og der besøgt alle de større Bopladser paa Vestkysten.

Under en lille Samtale, som vi havde med Direktøren straks efter, at Motorskibet var naaet ind til Kajen, oplyste Hr. Daaugaard-Jensen, at Aarets Fiskeri ved Grønland i Aar har været udmærket. Det viser sig, at Havvands Temperatur omkring „Sukkeretoppen“ er steget et Par Grader, og dermed er store Mængder Torsk søgt til disse Farvande. Ved Holstenborg er den store Henkogningsanstalt for Helleflynder nu færdig.

Sælfangsten har været lidt bedre end sidste Aar, men i Sammenligning med tidligere Tider er Sælbstanden i det hele i Tilbagegang.

Radioen betyder uamaadeligt for Grønlanderne. Stationen i Godhavn foretager Udsendelser til alle Kolonierne, og man vil forstaa Betydningen af dette Meddelelsesmiddel, naar det erindres, at Grønlanderne for en Snes Aar tilbage ikke fik Post mere end to til tre Gange om Aaret.

Grønlanderne er glade ved den Alderdomsundersøttelse, som er gennemført for dem, og ligeledes er de meget interesseret i Iværksættelsen af Efterskolen for unge Grønlandere.

Med „Disco“ ankom ogsaa til København Professor Hobbs, der i Sommer har ledet en amerikansk Studie-Ekspedition til den grønlandske Indlandsis. Den amerikanske Professor er af den Opfattelse, at der skulde eksistere en Vindenes Nordpol med Sæde et Sted paa den grønlandske Indlandsis. Flere af denne Ekspeditionens Deltagere er blevet tilbage i Grønland, og Danskene Helge Bangsted har sluttet sig til disse for at være dem behjælpelig i deres Undersøgelser.